

**ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ
ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ με θέμα:

**«Οι κοινωνικές αξίες του χριστιανισμού στον χώρο της πολιτικής και
η συμβολή της Διακοινοβουλευτικής Οργάνωσης Ορθοδοξίας (ΔΣΟ)
στην ανάδειξή τους »**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία οφείλει τη σύνθεσή της στην προκήρυξη του Διαγωνισμού της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας (στο εξής: Δ.Σ.Ο.) με την ευκαιρία του επετειακού πανηγυρισμού της εικοσαετούς δράσης της από την ίδρυσή της. Η σοβαρότητα της περίπτωσης σε συνδυασμό με το διεθνές κύρος της Δ.Σ.Ο. κατέστησαν το εγχείρημα αυτό ιδιαίτερα απαιτητικό. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη πλούσιας βιβλιογραφίας σχετικά με τα πεπραγμένα του θεσμού αύξησε το βαθμό δυσκολίας του πονήματος, καθώς χρειάστηκε να αποτυπωθεί η διαλεκτική σχέση της Δ.Σ.Ο. με την τρέχουσά της επικαιρότητα, όπως αυτή αποτυπώθηκε στις πολυποίκιλες ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις της παρελθούσας εικοσαετίας. Συνεπώς, πρόθεση της εργασίας είναι να ανασυνθέσει την εικοσάχρονη πορεία της Δ.Σ.Ο. ανιχνεύοντας τις πολιτικές εκείνες πράξεις που αναδεικνύουν την πολιτική της ιδιαιτερότητα και διατρανώνουν την εμβαπτισμένη στις ορθόδοξες χριστιανικές αξίες ταυτότητά της.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΕΛΙΔΕΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η Η ιστορική πορεία της ΔΣΟ	
1.1. Η ευρωπαϊκή καταβολή της Δ.Σ.Ο.....	5-7
1.2. Η οικουμενική αποστολή της Δ.Σ.Ο.....	8-9
1.3. Η ποιητική δράση της Δ.Σ.Ο.....	10-11
ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η Η ορθόδοξη ιδιοπροσωπία της Δ.Σ.Ο.	
2.1. Οι αρχές της χριστιανικής ανθρωπολογίας.....	12-13
2.2. Η ορθόδοξη πρόσληψη της πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας.....	13-15
2.3. Το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και ο διαθρησκευτικός διάλογος	15-17
2.4. Το όραμα της συμφιλίωσης.....	17-20
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	21
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	22-24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το δοκίμιο διερευνά τη συμβολή της Δ.Σ.Ο. στην εδραίωση των κοινωνικών αξιών της Ορθοδοξίας στον χώρο της οικουμένης. Επιδίωξή του είναι να σκιαγραφήσει τον διαμεσολαβητικό ρόλο της Δ.Σ.Ο. στην πρόταξη της ορθόδοξης πρότασης ως της ορθής πνευματικής προοπτικής στην ευρωπαϊκή και διεθνή πολιτική, θρησκευτική και κοινωνική σκηνή. Συνεπώς, το δοκίμιο αναζητά να δια φωτίσει τους τρόπους με τους οποίους η Δ.Σ.Ο. κομίζει «μια πρόταση υπαρκτικού μηνύματος»¹ στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο και εκκοσμικευμένο ιστορικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, επιχειρεί να αποτυπώσει τη δια μέσου της Δ.Σ.Ο. μαρτυρία της Ορθοδοξίας στις πολυποίκιλες εκφάνσεις του κοινωνικού βίου, που πλαισιώνουν ζητήματα ηθικής και βιοηθικής, πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας, θρησκευτικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, κοινωνικά προβλήματα καθώς και τη βαθιά κρίση που πλήττει το σύγχρονο οικονομικό, αξιακό και δημοκρατικό σύστημα.

Το δοκίμιο βασίστηκε στη μελέτη της πλούσιας βιβλιογραφίας και εστίασε σε κείμενα όπως η διακήρυξη, η ιδρυτική πράξη, τα ψηφίσματα, τα συμπεράσματα, οι γενικές αρχές της Δ.Σ.Ο. καθώς και τα ενημερωτικά της δελτία που παρήχθησαν στο πέρας της εικοσαετίας. Συνεπώς, η μέθοδος που ακολουθήθηκε ανέκυψε από το εργαλειώδες οπλοστάσιο της «θεολογίας της συνάφειας», σύμφωνα με την οποία κάθε κείμενο (text) παράγεται σε ένα συγκεκριμένο συγκείμενο (context) και ως εκ τούτου περιβάλλεται από μια ορισμένη ιστορική και πολιτισμική συνάφεια².

Ο όρος «κοινωνικές αξίες» που περιέχεται στον τίτλο του δοκιμίου μας φέρνει στο νου το τελικό κείμενο της Γ' Προσυνοδικής Πανορθόδοξης Διάσκεψης (28 Οκτωβρίου - 6 Νοεμβρίου 1986), όπου γίνεται λόγος για την «επικράτησιν των χριστιανικών ιδεωδών της ειρήνης, της ελευθερίας, της αδελφосύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών, και άρσιν των φυλετικών διακρίσεων»³. Γύρω από αυτές τις αξίες περιστρέφεται και το παρόν δοκίμιο, προσπαθώντας να αποτυπώσει τον καθοδηγητικό τους ρόλο στην εγχάραξη της εικοσαετούς πορείας της Δ.Σ.Ο..

¹ Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σ.σ.57-58

² Πέτρος Β. Βασιλειάδης, *Η Θεολογία της Συνάφειας και ο ρόλος της Ορθοδοξίας* στο: www.amen.gr/article11607 (προσπελάστηκε στις 06/08/2013)

³ www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/dialogos.asp?content=content&main=C_pros_4.1.htm (προσπελάστηκε στις 06/08/2013)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΣΟ

1.1. Η ευρωπαϊκή καταβολή της Δ.Σ.Ο.

Η Δ.Σ.Ο. αναδύθηκε σε μια ιστορική περίοδο κατά την οποία ο ευρωπαϊκός γεωπολιτικός χάρτης άλλαζε εκ βάθρων. Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετέβαιναν ταχέως από τον υπαρκτό σοσιαλισμό στον φιλελεύθερο δημοκρατισμό, ενώ η Κεντρική και Δυτική Ευρώπη μετασχηματιζόταν σταδιακά σε μια ενιαία νομισματική και πολιτική Ένωση. Μέσα σε αυτό το κλίμα ανακατατάξεων, αφουγκραζόμενη τις προκλήσεις που ήγειραν οι διεθνείς εξελίξεις, μια ομάδα Ελλήνων βουλευτών⁴ με επικεφαλής τον Δρ. Κώστα Μυγδάλη και δια της πατρικής ευλογίας και ενθαρρύνσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου απευθύνουν πρόσκληση προς τους ομόδοξους τους Ευρωπαίους για διορθόδοξο διάλογο προκειμένου να αναστοχαστούν περί της ορθόδοξου αυτοσυνειδησίας στη διαμορφούμενη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Συμπαραστάτης και αρωγός σε αυτή την πρωτοβουλία στάθηκε ήδη από τις απαρχές η ρωσική Κρατική Δούμα. Ως εκ τούτου, συνδιοργανώθηκε στην Ορμύλια της Χαλκιδικής τον Ιούνιο του 1993 το πρώτο παν-ορθόδοξο συνέδριο, με συμμετοχές από 15 ευρωπαϊκά κοινοβούλια. Καρποί του συνεδρίου αποτέλεσαν τα καταστατικού χαρακτήρα κείμενα της Δ.Σ.Ο, η Διακήρυξη των μελών της (1993), η Ιδρυτική της Πράξη (1994) καθώς και ο Κανονισμός της Λειτουργίας της, που εγκρίθηκε οριστικά το 1998. Έκτοτε και μέχρι σήμερα, η Δ.Σ.Ο. έχει αυξήσει τα κοινοβουλευτικά της μέλη σε 24 με παράλληλες συμμετοχές από ομάδες βουλευτών από Αυστραλία, Ασία, Αφρική και Η.Π.Α. και έχει διοργανώσει είκοσι ετήσιες Γενικές Συνελεύσεις, δεκάδες σεμινάρια και συνέδρια, καθώς και εκατοντάδες Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας και των Επιτροπών της ανά τον κόσμο.

⁴ Πρόκειται για τον Πρόεδρο της Επιτροπής Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας, κο Βασίλη Κοραχάη και τον Αντιπρόεδρο, κο Στέλιο Παπαθεμελή, πβλ. Κώστας Μυγδάλης, «Πολιτική και Διαθρησκευτικός Διάλογος. Το παράδειγμα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας». Στο: blogs.auth.gr/moschos/?s=%CE%9C%CE%A5%CE%93%CE%94%CE%91%CE%9B%CE%97%CE%A3 (προσπελάστηκε 09/08/2013), ενώ «προφητικό», με τη θεολογική σημασία του όρου, θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι αποδείχθηκε το άρθρο του: «Η Ελλάδα μπροστά στη νέα Ορθόδοξη οικουμενική πραγματικότητα» στο *Καθ' Οδόν* τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 81-89

Μελετώντας κανείς το πρωτόλειο της Δ.Σ.Ο. εύκολα διακρίνει στις διάσπαρτες σκέψεις που εμπεριέχει τη διάχυτη αγωνία για την πορεία της Ορθοδοξίας μέσα στο ρευστό πολιτικό σκηνικό που είχε διαμορφωθεί στα Βαλκάνια κατά τη δεκαετία 1990-2000. Είναι η εποχή όπου η σκιά των «μουσουλμανικών τόξων» και η απειλή των «ρωμαιοκαθολικών μετώπων» στην διαλυόμενη Γιουγκοσλαβία κάνει μερικούς από τους συμμετέχοντες βουλευτές να αρθρώνουν λόγο περί όρθωσης ενός «ορθόδοξου άξονα»⁵. Η λανθάνουσα αυτή πολεμική διάθεση γρήγορα, ωστόσο, εξασθένησε, δίνοντας τη θέση της στην πρακτική του διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, που έκανε πλέον λόγο για την αναγκαιότητα αλληλεπιδραστικής συνύπαρξης των διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών δια μέσου της αλληλοπεριχώρησής τους⁶.

Όπως διατυπώνεται ρητά στη Διακήρυξη, η Δ.Σ.Ο. απευθύνει πρόταση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση «να αξιοποιήσει την Ορθοδοξία ως μια άλλη πολιτιστική έκφραση»⁷ που αποτυπώνει την ιδιοπροσωπία των 150.000.000 Ορθοδόξων του ανατολικού κυρίως τμήματος της γηραιάς ηπείρου, ποσοστό που αντιστοιχεί στο μισό σχεδόν πληθυσμό της Ευρώπης. Το αίτημα αυτό απόλυτα ευθυγραμμισμένο προς την θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου «Ότι η πολιτική ενότης, χωριζομένη του πολιτισμού, δηλαδή του θεμελίου νοήματος των ανθρωπίνων σχέσεων είναι αδύνατο να οδηγήσει εις το κατόρθωμα της ενιαίας Ευρώπης»⁸ περιχαράκωνει τη θέση της Δ.Σ.Ο. για τη σύνθεση της «Πανευρώπης», της οποίας ο γεωπολιτικός χάρτης απλώνεται «από τον Ατλαντικό έως τα Ουράλια» και ενέχει όλες τις θρησκευτικές και πολιτιστικές παραδόσεις των εθνών κρατών που την συνέχουν.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η προοπτική της διεύρυνσης των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δια της ενσωμάτωσης των μετακομμουνιστικών κρατών γεννούσε προσδοκίες περί ίσης αναγνώρισης της πολιτιστικής ταυτότητας των ορθοδόξων λαών. Κατά συνέπεια, πρωταρχική επιδίωξη της Δ.Σ.Ο. ήταν να αναγνωριστεί ο συμ-πρωταγωνιστικός -μετά του Καθολικισμού και του

⁵ Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σελ. 9

⁶ Στο ίδιο, σελ. 10

⁷ Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας, *Διακήρυξη των μελών – Ιδρυτική Πράξη – Κανονισμός Λειτουργίας*, Αθήνα, 2013², σελ. 12

⁸ Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «Ομιλία προς της Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο 19 Απριλίου 1994)» στο *Καθ' Οδόν* τεύχος 6 (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1993) σελ. 9

Προτεσταντισμού- χαρακτήρας της Ορθοδοξίας στη συν-διαμόρφωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και να προβληθεί η διαχρονική της παρουσία στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Ο ευρωπαϊκός της άλλωστε προσανατολισμός αποτυπώνεται εμφανώς τόσο στην ευρωκεντρική θεματολογία των Γενικών της Συνελεύσεων όσο και στον τίτλο που η ίδια έφερε ως Ευρωπαϊκή Διακοινοβουλευτική Συνέλευση (Ε.Δ.Σ.Ο.) μέχρι και το 2001. Η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση της Κύπρου και οκτώ χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία, Ουγγαρία) το 2004, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας το 2007 ασφαλώς και έδωσε μια τονωτική ώθηση στο κίνημα της Δ.Σ.Ο., καθώς δυνάμωσε την παρουσία του Ανατολικού χριστιανικού κόσμου εντός του κόλπου της ευρωπαϊκής οικογένειας. Ωστόσο, η πραγματικότητα, ιδιαίτερα μετά τη βαθιά οικονομική κρίση, δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες της Δ.Σ.Ο. καθώς, όπως παρατηρεί σε ψήφισμά της το 2010 «η ένταξη μιας σειράς παραδοσιακά ορθόδοξων χωρών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς δεν συνέβαλε στο να εισακούεται η φωνή της Ορθοδοξίας περισσότερο στο σύγχρονο κόσμο»⁹. Η διαπίστωση αυτή γέννησε την ανάγκη εξεύρεσης ενός εναλλακτικού σχεδίου που προέτασσε ως λύση τη συσπείρωση του ορθόδοξου κόσμου¹⁰ προκειμένου να καταδείξει κατά τρόπο πιο δυναμικό στους εταίρους του τον έτερο τρόπο βίου, που ο ίδιος διαμηνύει.

⁹ Πρακτικά 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 116

¹⁰ Στο ίδιο, σελ. 116

1.2. Η οικουμενική αποστολή της Δ.Σ.Ο.

Η μετονομασία της Δ.Σ.Ο. και η μεταβολή της σε Διεθνή Οργανισμό¹¹ σηματοδότησε το εξωστρεφές άνοιγμα της προς την οικουμένη. Το 2000 για πρώτη φορά με αφορμή τη δισχιλιόχρονη παρουσία του Χριστού επί γης, η Γενική Συνέλευση συνήλθε εκτός ευρωπαϊκού εδάφους, στη μητέρα Σιών. Έκτοτε άρχισαν να διοργανώνονται επισκέψεις της Αντιπροσωπείας και Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας της σε όλες τις χώρες όπου αντιπροσωπεύεται κοινοβουλευτικά η Ορθοδοξία. Ορόσημο ασφαλώς στάθηκαν οι πρώτες της επισκέψεις στις Βρυξέλλες, την έδρα του Ευρωκοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στη Γενεύη, όπου εδράζονται οι οίκοι των οικουμενικών σωμάτων (όπως το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, το Ορθόδοξο Κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η αντιπροσωπεία του Πατριαρχείου Μόσχας κτλ.), καθώς σε συμβολικό επίπεδο επισημοποιήθηκε η αναγνώριση και η αποδοχή του οργανισμού από τη διεθνή κοινότητα¹².

Γεγονότα που σημειώθηκαν στο κατώφλι της τρίτης χιλιετίας, όπως η κορύφωση του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος με την πορεία στη Γένοβα και η επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου πυροδότησαν αλλαγές στην υπάρχουσα πολιτική συγκυρία και ώθησαν την Δ.Σ.Ο. στην αναζήτηση τρόπων για τη διεύρυνση της επιρροής και του κύρους της. Μέσω της συμμετοχής της υπό το καθεστώς του παρατηρητή σε διεθνείς οργανισμούς (Κ.Α.Κ., Κ.Σ.Ο.Σ.Ε.Π., SEECF) και με την υπογραφή συμφώνων-συνεργασίας με την Κοινοβουλευτική Ένωση Ρωσίας-Λευκορωσίας και τη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ευρασιατικής Οικονομικής Συνεργασίας (Δ.Σ.Ε.Ο.Κ.) ενίσχυσε τις σχέσεις της με τα κράτη-μέλη της στην Ανατολική Ευρώπη. Τόνωσε την παρουσία της στη δυτική Ευρώπη μέσω του υπ' αριθμόν 126/14 Ιουνίου 2005 ψηφίσματος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Δυτικο-Ευρωπαϊκής Ένωσης, (Κ.Σ.Δ.Δ.Ε.) που αναγνώριζε τη Δ.Σ.Ο. ως διεθνή οργανισμό. Υπέγραψε σύμφωνο συνεργασίας με την Κοινοβουλευτική Ένωση του Οργανισμού των κρατών-μελών της Ισλαμικής Διάσκεψης (Κ.Ε.Ι.Σ.) και το Παναφρικανικό κοινοβούλιο (ΠΑΚ) και δήλωσε παρουσία ως παρατηρητής στις εργασίες Διεθνών Οργανισμών (Ο.Α.Σ.Ε., Ι.Ρ.Υ.) καθώς και στην 9^η Γενική Συνέλευση του Π.Σ.Ε. στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας. Τέλος, πέραν της

¹¹ <http://www.eiao.org/Istoria.aspx> (προσπελάστηκε στις 12/08/2013)

¹² Πρακτικά 12^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σελ. 108

συνεργασίας που ανέπτυξε με τα πρεσβυγενή και νεοπαγή Πατριαρχεία, τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες και το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών πραγματοποίησε κατά το παρελθόν έτος δύο εξέχουσας σημασίας για την περαιτέρω πορεία της επισκέψεις τόσο στην Αμερική όσο και στο Βατικανό, όπου συζητήθηκαν ζητήματα ζωτικής σημασίας, όπως η διασφάλιση των Χριστιανών της Μέσης Ανατολής και αναζητήθηκαν τρόποι συνεργασίας για θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Δρώντας στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο του μετανεωτερικού πολιτιστικού μας παραδείγματος, η Δ.Σ.Ο. κινείται με περισσή ευελιξία κομίζοντας το ορθόδοξο μήνυμα της οικουμενικότητας. Περιγράφοντας την παγκοσμιοποίηση ως μια διαδικασία που επιστρατεύεται την ιδεολογία του άκριτου νεοφιλελευθερισμού και την ανεργάτιστη χρήση της τεχνολογίας, την εκκοσμικευμένη ηθική του ατομικισμού και τον θρησκευτικό αποχρωματισμό, τον αφανισμό του έθνους-κράτους με τις ανεξέλεγκτες συνέπειές του για την πολιτισμική ταυτότητα ατόμων και λαών, η πραγματικότητα χρωματίζεται ζοφερή για την ανθρωπότητα. Αποδεχόμενη ωστόσο η Δ.Σ.Ο. την πρόκληση της παγκοσμιοποίησης ως πρόσκληση σε διάλογο δράττεται της ευκαιρίας να κομίσει τη δική της θέση περί οικουμενικότητας, η οποία αντικαθιστώντας την παγκοσμιοποίηση με την παγκοσμιότητα, την ιδεολογία με τη θεολογία και την οικονομία με τη θεία οικονομία κάνει λόγο για την ενότητα της ανθρωπότητας και αγωνίζεται για την εδραίωσή της μέσω της προάσπισης των ατομικών δικαιωμάτων, των θρησκευτικών ελευθεριών και του διεθνούς δικαίου.

1.3 Η ποιητική δράση της Δ.Σ.Ο.

Όπως ισχυρίζεται ο Ρώσος σύμβουλος V.Alexeev η Δ.Σ.Ο. «είναι μια λαϊκή πολιτική οργάνωση η οποία στηρίζεται στις κοινές ιδέες υπεράσπισης των πνευματικών βάσεων της Ορθοδοξίας και εμπλουτίζεται με αυτές»¹³. Η Δ.Σ.Ο. είναι ένας πολιτικός, υπερκομματικός οργανισμός, που βασιζόμενος στη δημοκρατική συνεννόηση και τη διακοινοβουλευτική συνεργασία προσπαθεί να αρθρώνει ηχηρό πολιτικό λόγο ορμώμενο από τις ευαγγελικές ρήσεις, να μετουσιώνει την ορθόδοξη εμπειρία σε πολιτική πράξη, να μετασκευάζει το χριστιανικό ήθος σε ηθικούς νόμους και να αναβαθμίζει τον ρόλο της πολιτικής από θεραπευαίνιδα των χρηστικών αναγκών σε διάκονο των «χριστών ηθών».

Η Δ.Σ.Ο. ως συλλογικό όργανο ερείδεται εξολοκλήρου στην αρχή της πλειονοψηφίας κατά αναλογία προς το ορθόδοξο συνοδικό σύστημα των τοπικών Εκκλησιών, το οποίο στηρίζεται και αυτό με τη σειρά του όχι στην ατομική γνώμη, αλλά στη συλλογική «διαγνώμη»¹⁴ όπου "η των πλειόνων ψήφος κρατείτω". Η αρχή λοιπόν της συνοδικότητας, «ο εκκλησιασμός της δημοκρατίας»¹⁵ κατά την προσφιλή διατύπωση του καθηγητή Μ. Μπέγζου στην εκκοσμικευμένη της μορφή διέπει καθ' ολοκληρία την ποιητική δράση της Δ.Σ.Ο., η οποία, παραφράζοντας, θα λέγαμε ότι «εκδημοκρατίζει την Εκκλησία», μεταγγίζοντας τις αξίες της Ορθοδοξίας στο σώμα της πολιτικής.

Τα μέλη της κατά τη διάρκεια της θητείας τους επωμίζονται την ευθύνη του προφητικού χαρίσματος. Στη γλώσσα της θεολογίας, η προφητεία δεν παραπέμπει στη μαντική ικανότητα αλλά στη «δυνατότητα ενορατικής και διορατικής συνειδητοποίησης του πού οδηγούνται τα πράγματα, όταν η ζωή αποκλίνει από την αλήθεια»¹⁶. Με γνώμονα τις ανθρωποκεντρικές αρχές της Ορθοδοξίας και το οικουμενικό ειρηνοποιό της όραμα παρακολουθεί τις εξελίξεις των στρατιωτικών επιχειρήσεων και των πολιτικών διαχειρίσεων. Το άρθρο 3^α άλλωστε της Ιδρυτικής της Πράξης θέτει ως στόχο την «καταγραφή και αξιολόγηση των συντελούμενων

¹³ Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σελ.87

¹⁴ Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου Βλάχου, «Το συνοδικό και ιεραρχικό πολίτευμα της Εκκλησίας ως χάρισμα», *Θεολογία* 2/2009. (Αφιέρωμα στο Συνοδικό Θεσμό) σελ. 67

¹⁵ Μάριος Μπέγζος, «Η Δημοκρατία μέσα στην Εκκλησία», *Καθ' Οδόν* τεύχος 10 (Ιανουάριος – Απρίλιος 1995), σ.σ. 55-60

¹⁶ Αδαμάντιος Αυγουστίδης [«Χριστιανισμός και Πολιτική στον κόσμο του αύριο»](http://www.romfea.gr/arthra-apopseis/17711-2013-06-28-10-36-18) Στο: www.romfea.gr/arthra-apopseis/17711-2013-06-28-10-36-18 (προσπελάστηκε στις 10/08/2013)

αλλαγών στην Ευρώπη». Τα μέλη της, συνεπώς, δια της ποιοτικής τους στρατεύσης στην ορθόδοξη σύναξη επιχειρούν να εγχειρίσουν τις αρχές της Ορθοδοξίας στα κοινοβούλια και τους Διεθνείς Οργανισμούς με τη μορφή ψηφισμάτων και Γενικών αρχών. Η πολιτική πράξη των μελών της Δ.Σ.Ο. βρίσκει συνεπώς την τελική της έκφραση στην ιεραποστολική της δράση, που μέσω της σύναψης συμφωνιών με κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους και της ανταλλαγής επισκέψεων με εκκλησιαστικούς εκπροσώπους επιχειρεί να εφαρμόσει την τελευταία εντολή του Κυρίου "καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε τῇ Ἱερουσαλήμ καί πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς" (Πράξ. 1, 8).

ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΙΔΙΟΠΡΟΣΩΠΙΑ ΤΗΣ Δ.Σ.Ο.

2.1. Οι αρχές της χριστιανικής ανθρωπολογίας

Κατά τη διατύπωση του πρώτου της Προέδρου, V.Zorkaltsev, η Δ.Σ.Ο. επιδιώκει να πραγματώσει «την χριστιανική ερμηνεία της ιδέας του ανθρωποκεντρισμού»¹⁷. Η Δ.Σ.Ο. υιοθετώντας την ορθόδοξη χριστιανική ανθρωπολογία προσλαμβάνει τον άνθρωπο ως εικόνα του Θεού, ως «πρόσωπο» που δύναται να υποστασιάζει τη ζωή του κατά τον υπαρκτικό τρόπο του Θεού, ελεύθερα και όχι εξ αναγκαιότητας¹⁸. Αντανάκλαση του τρόπου συνύπαρξης του Θεού στην τριαδική ενότητα ως κοινωνία αγάπης, αποτελούν οι διαπροσωπικές και δη οι οικογενειακές σχέσεις. Η Δ.Σ.Ο. αναπαράγοντας την παραπάνω χριστιανική θέση με την απόφαση της Γενικής της Συνέλευσης (1999) εξέφρασε την πεποίθησή της ότι «οι παραδοσιακές θεόδοτες οικογενειακές σχέσεις, ευλογημένες στο επίπεδο άνδρας-γυναίκα, γονείς-παιδιά... παραμένουν ως βασικό στοιχείο του σύγχρονου κόσμου»¹⁹. Η τοποθέτηση αυτή της Δ.Σ.Ο. κάθε άλλο παρά συμπτωματική μπορεί να θεωρηθεί τη δεδομένη χρονική στιγμή που η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε με το άρθρο 13 τον γενετήσιο προσανατολισμό ως ένα ανάμεσα σε άλλα κριτήρια διακρίσεως²⁰.

Από την άλλη μεριά, η χριστιανική προσέγγιση του ανθρώπου ως ψυχοσωματική ολότητα και ο σεβασμός της ιδιαιτερότητας και μοναδικότητας του ανθρωπίνου προσώπου, που αποτυπώνονται στην ψηφισμένη Διακήρυξη των βασικών αρχών Βιοηθικής (2002), αποτελούν την πρόταση της Δ.Σ.Ο. στην πολλά υποσχόμενη αποκρυπτογράφηση του ανθρωπίνου γονιδιώματος, η οποία για πρώτη φορά ανακοινώθηκε διθυραμβικά από τον Αμερικανό Πρόεδρο Μπιλ Κλίντον το 2000²¹. Η Διακήρυξη της Δ.Σ.Ο., αφού έγινε αντικείμενο επεξεργασίας από την Ειδική Επιτροπή Βιοηθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος²²,

¹⁷ Πρακτικά 7^{ης} Συνόδου, Αθήνα, σελ. 22

¹⁸ Χρήστος Γιανναράς, *Το αλφαβητάρι της πίστης*, εκδ. Δομός, Αθήνα, σελ. 93

¹⁹ Πρακτικά 6^{ης} Συνόδου, Αθήνα, σελ. 83

²⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/a10000_el.htm (προσπελάστηκε στις 16/08/2013)

²¹ Francis S. Collins, *Η Γλώσσα του Θεού*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009, σελ. 18

²² http://www.bioethics.org.gr/03_c.html#7 (προσπελάστηκε στις 16/08/2013)

κοινοποιήθηκε στα κοινοβούλια των χωρών μελών της και έλαχε διεθνούς εκτίμησης²³. Η ιδιαίτερη συνεισφορά της έγκειται στο γεγονός ότι κομίζει την ορθόδοξη «κοινωνική αντίληψη» του ανθρωπίνου βίου, σύμφωνα με την οποία ο κάθε άνθρωπος υπάρχει σε δεσμό με τον συνάνθρωπό του και όχι δέσμιος των ατομικών του δικαιωμάτων, όπως ορίζει η δυτική φιλοσοφία²⁴. Δηλωτική των ανωτέρω είναι εξάλλου και η έννοια της «συναίνεσης» των συγγενών, ως συντελεστών που συναποφασίζουν σε περίπτωση ευθανασίας του ασθενούς²⁵. Τέλος, η πρόσληψη της ζωής ως δωρεάς του Θεού και η προάσπισή της προκειμένου να μην υπαχθεί σε ένα απλό οικονομικό μέγεθος μαρτυρεί την πρόταση της Δ.Σ.Ο. στο διάλογο που διεξαγόταν το 2003 από το Συμβούλιο της Ευρώπης για την ψήφιση σύστασης σχετικής με την ευθανασία και συνιστά τον αντίλογο στη νομιμοποίηση της ενεργητικής ευθανασίας, όπως είχε ψηφιστεί στην Ολλανδία και το Βέλγιο, το 2001 και 2002 αντίστοιχα²⁶.

2.2. Η ορθόδοξη πρόσληψη της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας

Πάγια θέση της Δ.Σ.Ο. είναι ότι «η Ορθοδοξία απετέλεσε συστατικό στοιχείο της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της ίδιας της κρατικής υποστάσεως των χωρών μας»²⁷. Η Ορθοδοξία με τον ασκητικό της βίο, το θρησκευτικό της βίωμα και την ενοριακή της ζωή επώασε το αξιακό σύστημα των παραδοσιακών κοινωνιών και γαλούχησε το εθνικό τους αίσθημα σε τέτοιο σημείο, ώστε Κράτος και Εκκλησία να θεωρούνται αλληλένδετοι εκφραστές της δημόσιας σφαίρας. Η θέση αυτή προσκρούει ασφαλώς προς τη σύγχρονη αντίληψη «της άλλης άποψης», η οποία εξοβελίζοντας την Εκκλησία και τις συνακόλουθες χριστιανικές αξίες στη σφαίρα του ιδιωτικού βίου, αποπνευματοποιεί το Κράτος και το μεταστοιχειώνει σε αποκλειστικά διαχειριστικό φορέα. Η Δ.Σ.Ο. οπωσδήποτε επιβεβαιώνει τους διακριτούς ρόλους Κράτους και Εκκλησίας, όμως αναγνωρίζει το συνεπικουρικό ρόλο της Εκκλησίας, ως ο κύριος εκφραστής πνευματικών και ηθικών αξιών μεγάλου μέρους της

²³ Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σ.σ. 54-55

²⁴ Πρακτικά 8^{ης} ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2002, σελ. 42

²⁵ *Ευθανασία, Προτάσεις Γενικών Αρχών*, όπως ψηφίστηκε κατά την 10^η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Δ.Σ.Ο. στο Βίλνιους της Λιθουανίας τον Ιούνιο του 2003, σελ. 24

²⁶ Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2004, σελ. 50

²⁷ Πρακτικά 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 115

κοινωνίας. Σε αυτό το πνεύμα εντάσσεται το καταδικαστικό της ψήφισμα (2003) για τη μη αναφορά στο προοίμιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος της συνεισφοράς του Χριστιανισμού στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής συνείδησης²⁸.

Η Ορθοδοξία, επιπροσθέτως, δεν είναι μια ανιστορική πραγματικότητα. Αντιθέτως, εκδιπλώνεται εντός της ιστορίας. Το χριστιανικό ήθος ενυλώνεται στη μακραίωνη παράδοση της Ορθοδοξίας, η οποία με τη σειρά της αφήνει τα ίχνη της αδιάσπαστης διαχρονικότητάς της στους θησαυρούς της πολιτιστικής κληρονομιάς, τους οποίους η Δ.Σ.Ο. με αλλεπάλληλα ψηφίσματά της προσπαθεί να προστατεύσει. Συγκεκριμένα, καταδικάζοντας τη μετατροπή του αρμένικου μοναστηριού του Αγίου Μακαρίου στην Κύπρο σε ξενοδοχείο²⁹ κάνει έκκληση για διάσωση, αποκατάσταση και επαναπατρισμό των κυπριακών θησαυρών³⁰. Παράλληλα, επικρίνει την καταστροφή των ιερών μνημείων στο Κόσσοβο και στο Μετόχι ως πλήγμα κατά της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κληρονομιάς³¹, ενώ εκφράζει την ανησυχία της για τη συστηματική καταστροφή που υφίστανται τα χριστιανικά αρμένικα μνημεία στο Ναγκόρνο Καραμπάχ εφιστώντας την προσοχή των αρχών των κρατών στις συνέπειες που επισύρει η μη τήρηση των διατάξεων της UNESCO του 1972 για την Προστασία της Πολιτιστικής κληρονομιάς³².

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της ορθόδοξης παράδοσης η Δ.Σ.Ο. σε ψήφισμά της (2005) υποστήριξε την ανάγκη διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών ως μάθημα ταυτότητας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση³³. Είχε προηγηθεί Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας των χωρών μελών της Δ.Σ.Ο. (1999) για το ζήτημα της θρησκευτικής αγωγής, που επαναλήφθηκε τρία χρόνια αργότερα (2002). Αναγνωρίζοντας τον διαμεσολαβητικό ρόλο της παιδείας στον γνωστικό εφοδιασμό και την πνευματική θωράκιση του νέου ανθρώπου οι Υπουργοί συνέστησαν στη Διακήρυξή τους την αναγκαιότητα μεταλαμπάδευσης των χριστιανικών αρχών της οικουμενικότητας και της ιερότητας του προσώπου, ως τα

²⁸ Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 6 (2004), σελ. 8

²⁹ Πρακτικά 5^{ης} Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 61

³⁰ Πρακτικά 14^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σ.σ. 177-178

³¹ Πρακτικά 16^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σ.σ. 169-171

³² Πρακτικά 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 118

³³ Πρακτικά 12^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σελ. 159

κατάλληλα αντίδοτα στη σύγχρονη νέα τάξη πραγμάτων³⁴. Για το λόγο αυτό πρότειναν την ίδρυση ενός Διορθόδοξου Κέντρου Παιδείας³⁵. Προέκταση αυτής της σκέψης αποτέλεσε το σεμινάριο που διοργανώθηκε το 2004 στην Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών του Βόλου, όπου επαναδιατυπώθηκε το σύγχρονο αίτημα ανταπόκρισης της σχολικής θρησκευτικής αγωγής στο πλουραλιστικό και πολυπολιτισμικό κόσμο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προάγεται ο διάλογος και ο κοινός προβληματισμός και να οπισθοχωρεί ο φανατισμός και ο δογματισμός³⁶.

2.3. Το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και ο διαθρησκευτικός διάλογος

Η Δ.Σ.Ο. συμβαδίζοντας με τις διατάξεις άρθρων διεθνών οργανισμών και τις αποφάσεις ευρωπαϊκών θεσμών αναγνωρίζει το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και θέτει ως προτεραιότητα τη νομική κατοχύρωσή του προκειμένου να αποφευχθεί η ενδεχόμενη παραβίασή του. Με την έκδοση το 1999 των Γενικών της Αρχών³⁷, υπεραμύνεται του Χριστιανισμού σε χώρες που αυτοπροσδιορίζονται ως ορθόδοξες συστήνοντας στα κράτη μέλη της να ενισχύουν τις «παραδοσιακές θρησκείες», ως οι φορείς του κυρίαρχου πολιτισμικού παραδείγματος και αξιακού τους συστήματος. Η ενίσχυση αυτή, λαμβάνοντας τη μορφή του ειδικού θεσμικού καθεστώτος, που συνεπάγεται φορολογικές ελαφρύνσεις και νομικές προστασίες σε επίπεδο δομών, όπως η διοίκηση και η εκπαίδευση, ευθυγραμμίζεται απόλυτα με τις βασικές αρχές του ψηφίσματος της 29/02/1996 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περί των αιρέσεων³⁸, των οποίων η επικινδυνότητα ανάγεται στην ασυμβίβαστη προς τα ανθρωπina δικαιώματα προσηλυτιστική δράση.

Από την άλλη πλευρά, με ψηφίσματά της που αφορούν τον δοκιμαζόμενο ορθόδοξο λαό στην Κύπρο, στο Κόσσοβο και το Μετόχι, στο Ισραήλ και στην

³⁴ Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 4 (2002), σελ. 5

³⁵ Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα 2004, σελ. 92

³⁶ «Εισαγωγικό Σημείωμα του καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Κ. Δεληκωνσταντή» στο: *Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού* (Βόλος 15-17 Μαΐου 2004), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2005, σ.σ. 25-26

³⁷ Πρακτικά 6^{ης} Συνόδου, Αθήνα, σελ. 87-88

³⁸ Πρακτικά 5^{ης} Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 53

Παλαιστίνη, στην Αφρική και τελευταία στις χώρες της Μέσης Ανατολής, καταδικάζει τις διακρίσεις που υφίστανται οι χριστιανικές κοινότητες για θρησκευτικούς λόγους και προασπίζεται το δικαίωμα τους να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους δικαιώματα, υποστηρίζοντας το δραστικό ρόλο του κράτους στην εδραίωση της ανεξιθρησκίας. Για το λόγο αυτό χαιρετίζει θερμά την πρώτη συντεταγμένη προσπάθεια θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2011 να στηλιτεύσει τις τρομοκρατικές επιθέσεις, τις θρησκευτικές διακρίσεις και τις διώξεις που υπέστησαν οι χριστιανικές μειονότητες ανά τον κόσμο προς τα τέλη του 2010 και τις αρχές του 2011. Προς αυτή τη γραμμή πλευσης κινείται και το ψήφισμα της επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, που διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 2000 και επανήλθε ως αίτημα στη διημερίδα που διοργανώθηκε πολύ πρόσφατα στην Κωνσταντινούπολη (2013).

Πιστή η Δ.Σ.Ο. στη διακηρυκτική της αρχή ότι αποτελεί πολιτικό οργανισμό και όχι θρησκευτική οργάνωση και ως εκ τούτου αδυνατεί ως αναρμόδια να παρεμβαίνει σε ενδοεκκλησιαστικά ζητήματα και θεολογικές έριδες, αγκάλιασε από τις απαρχές της συγκρότησής της τις αρχαίες ανατολικές ορθόδοξες Εκκλησίες, συμπεριλαμβάνοντας στα ιδρυτικά της μέλη την Αρμενία. Η αρχή αυτή συνάδει προς το οικουμενικό πνεύμα της Ορθοδοξίας που δύναται να υπερβαίνει τις ομολογιακές αντιθέσεις και να ενώνει τις Εκκλησίες στο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας. Η οικουμενικότητα όμως του κενωτικού μηνύματος του Χριστού δεν περιορίζεται στην πατρογονική εστία του «οίκου της», αλλά περιπλανώμενη στις γειτονιές του κόσμου εστιάζει στον καθένα προσωπικά, οικείο και ξένο, προσκαλώντας σε διαλεκτική συζήτηση. Ως πρόσκληση λοιπόν σε διάλογο μπορεί να ερμηνευθεί η μονογραφή του σχεδίου συμφώνου συνεργασίας της Δ.Σ.Ο. με την Κοινοβουλευτική Ένωση του Οργανισμού των κρατών – μελών της Ισλαμικής Διάσκεψης (Κ.Ε.Ι.Σ.), μια κίνηση άλλωστε που εναρμονίζεται και με το πρόταγμα της Οικουμενικής Χάρτας των Εκκλησιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001) να συνεργαστούν οι Χριστιανοί με τους Μουσουλμάνους κατοίκους της Ευρώπης σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος³⁹. Η πρόταση, εξάλλου, της Πνευματικής Έκκλησης της Γενεύης, που υπογράφηκε από τη Δ.Σ.Ο. το 2005, να αποδεσμευτεί η πνευματική βάση της θρησκείας από την καταχρηστική της ιδεολογικοποίηση από δυνάμεις που επιδιώκουν να

³⁹ Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, *Οικουμενικός Χάρτης, Οι κατευθυντήριες γραμμές για την Αναπτυσσόμενη Συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών της Ευρώπης*, μετάφραση Ιωάννα Σαχινίδου στο: <http://www.academia.edu/1892907/> (προσπελάστηκε στις 20/07/2013), σελ. 7

νομιμοποιήσουν κάθε προσπάθεια επιβολής και κυριαρχίας σε βάρος άλλων, βρήκε τη νοερή της συνέχεια στο ψήφισμα της Δ.Σ.Ο. του 2007 για την επιδίωξη του διαθρησκευτικού διαλόγου ως το αντίδοτο στη βία και τον φανατισμό και ως τη μόνη εγγύηση σταθεροποίησης της ειρήνης ανά τον κόσμο⁴⁰.

2.4. Το όραμα της συμφιλίωσης

Η Δεύτερη Οικουμενική Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη που έλαβε χώρα στην Ασίζη το 1997 με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο κληροδότησε ως αποστολή στις Εκκλησίες τη διακονία της συμφιλίωσης⁴¹. Η συμφιλίωση δεν θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια συμβιβαστική λύση ή ως ένα κοινωνικό συμβόλαιο αμοιβαίων υποχωρήσεων, αλλά ως «μια δυναμική κίνηση του ανθρώπου προς τον άνθρωπο, που για τους χριστιανούς ακολουθεί τη βαθιά και υπαρξιακή αλλαγή των σχέσεων με τον Θεό»⁴². Η αποκαλυπτική ενέργεια της συμφιλίωσης δυναμιτίζει τις κοινωνικές σχέσεις ανοίγοντας νέες προοπτικές στη διάθεση της αυτοπροσφοράς, της αλληλεγγύης, της μη βίας και του σεβασμού τόσο προς τον Κτίστη όσο και προς την Κτίση⁴³. Αναζητώντας λοιπόν η Δ.Σ.Ο. τον Χριστό στο πρόσωπο κάθε αδυνάτου προβαίνει σε μια σειρά δράσεων. Επί σειρά ετών υποστηρίζει σθεναρά το δικαίωμα επαναπατριsmού των προσφύγων της Κύπρου, του Κοσσόβου, της Παλαιστίνης, και των 300.000 διωγμένων της Αμπχαζία στη Γεωργία, ενώ οικειοποιούμενη τα πολλαπλά προβλήματα της Νότιας Αφρικής καλεί με ψήφισμά της (2005) τους διεθνείς οργανισμούς να παράσχουν την πέπουσα ανθρωπιστική βοήθεια, προκειμένου να λυθούν τα ζητήματα της πείνας, της αρρώστιας, της οικονομικής δυσπραγίας και των εμφύλιων σπαραγμών που λαμβάνουν χώρα στη μαύρη ήπειρο⁴⁴.

⁴⁰ Πρακτικά 14^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 175-176

⁴¹ «Συνδιάσκεψη της Ασίζης: Συμφιλίωση: Δώρο Θεού και πηγή νέας ζωής», *Καθ' Οδόν*, τεύχος 12, Φεβρουάριος 1997, σελ. 10

⁴² Χρήστος Τσιρώνης, «Το μάθημα των θρησκευτικών ως μάθημα καταλλαγής και συμφιλίωσης» στο: *Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού* (Βόλος, 15-17 Μαΐου 2004), Αθήνα, 2005, σ.σ. 79

⁴³ Στο ίδιο, σελ. 81

⁴⁴ Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 8 (2006), σελ. 47- 49

Ακολουθώντας το πρόσταγμα του Αποστόλου Παύλου στην Προς τους Γαλάτας Επιστολή (3,28) ότι «οὐκ ἔστι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔστι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» η Δ.Σ.Ο. τάσσεται κατά των φυλετικών διακρίσεων, των ρατσιστικών εξάρσεων και των εθνικιστικών εντάσεων. Με ειδικό ψήφισμά της (2005) κατηγορεί τον φυλετισμό και τον ρατσισμό ως υπαίτιους για «ορισμένες από τις μεγαλύτερες τραγωδίες στην ιστορία του ανθρώπου»⁴⁵. Για το λόγο αυτό σε μεταγενέστερο ψήφισμά της (2011) και προσπαθώντας ασφαλώς να ασκήσει πίεση στην Τουρκία να αναγνωρίσει το γεγονός της Γενοκτονίας εν όψει της ένταξής της στην Ε.Ε., καταδικάζει τη Γενοκτονία εναντίον των Αρμενίων, Ελλήνων και Ασσυρίων, των γηγενών δηλαδή χριστιανικών λαών που διέμεναν στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, προκειμένου να αποκατασταθεί η ιστορική δικαιοσύνη⁴⁶. Επιπλέον, προσπαθώντας να πραγματώσει την παραίνεση του Ιησού στην Επί του Όρους Ομιλία «μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Μτ.5,9) τάσσεται ενάντια σε μια σειρά πολέμων στο Κόσσοβο, στην Αμπχαζία, στο Ιράκ και στην Παλαιστίνη, ενώ μετά το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου καταδίκασε την διεθνή τρομοκρατία, εμμένοντας στην αναβάθμιση του νομοθετικού συστήματος, του διακοινοβουλευτικού διαλόγου και των διακρατικών σχέσεων επί τη βάση της ορθόδοξης ενοποιούσας δύναμης⁴⁷. Οι παραπάνω ενέργειες συμβαδίζουν προς τον διακηρυκτικό στόχο της Δ.Σ.Ο. για την εδραίωση και την προώθηση της ειρήνης ανά τον κόσμο. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι το ειρηνοποιό όραμα της Δ.Σ.Ο. δεν πραγματώνεται χωρίς εσωτερικές αντιστάσεις και διχογνωμίες. Ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία παραλίγο να στοιχίσει την ενότητα της ίδιας της οργάνωσης. Το γεγονός ότι η Δ.Σ.Ο. κατέληξε σε ομόφωνη απόφαση οφείλεται κατά πολύ στη συμβολή της Ελλάδας, που αν και υπήρξε μέλος της στρατιωτικής συμμαχίας του ΝΑΤΟ υπερασπίστηκε την ομόδοξη Γιουγκοσλαβία⁴⁸. Από την άλλη, ενώ τα ψηφίσματά της πηγάζουν μέσα από την ομόφωνη απόφαση της ολομέλειας, δεν συνέβη το ίδιο με το ψήφισμα για το Παλαιστιανικό – Ισραηλινό ζήτημα (2005) το οποίο δεν εγκρίθηκε από τους εκπροσώπους των Η.Π.Α. και της Αυστραλίας⁴⁹. Τα

⁴⁵ Πρακτικά 12^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 157

⁴⁶ Πρακτικά 18^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 158

⁴⁷ Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 7 (2005), σελ. 10- 11

⁴⁸ Πρακτικά 6^{ης} Συνόδου, Αθήνα, σελ. 79

⁴⁹ Πρακτικά 12^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 156

γεγονότα αυτά, ενδεικτικά των δυσκολιών τις οποίες διέρχεται η Δ.Σ.Ο., πιστοποιούν τη «μαρτυρική» της διάθεση και αναδεικνύουν τη βραδύτητα με την οποία το Ευαγγέλιο αποκαλύπτεται εντός της ανθρωπότητας, λόγω της πεπτωκυίας φύσης του ανθρώπου, που εκφράζεται στις παντοιοτρόπως διχοστασίες, διαιρέσεις και διαφωνίες.

Τέλος, η «στερουμένη άνθρωπολογικής διαστάσεως και ευαισθησίας»⁵⁰ βαθιά οικονομική κρίση που πλήττει την οικουμένη την τελευταία πενταετία δεν έχει διαφύγει της προσοχής της Δ.Σ.Ο. Με γνώμονα το συμφέρον των πολλών καταδικάζει τη λογική του υπερκέρδους, που συσσωρεύεται στα χέρια των λίγων και αντιπροτείνει τη λύση της εθελοντικής προσφοράς υπέρ των πασχόντων και οικονομικά αδυνάτων, ως εμπράγματη εκδήλωση της εκκλησιαστικής αλληλεγγύης καθώς και την προσήλωση της πολιτικής στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος⁵¹. Εκφράζοντας την πεποίθηση ότι η οικονομική κρίση είναι πρωτίστως κρίση ηθική που αποτυπώνεται στην έκπτωση εγγυήσεων στην πιστοληπτική ικανότητα τραπεζικών οίκων και κρατικών θεσμών καλεί σε εκ νέου ιεράρχηση του αξιακού συστήματος, προκειμένου να μετακενωθεί στην οικονομία της παγκόσμιας αγοράς κεφαλαίων το κεφάλαιο των πανανθρώπινων αξιών της αλληλεγγύης και της εταιρικής ευθύνης⁵². Σε ημερίδα μάλιστα που διοργάνωσε στο Ελσίνκι το 2011 τόνισε την αναγκαιότητα προσανατολισμού προς την ψήφιση διακήρυξης ανθρωπίνων ευθυνών προς όφελος των ασθενέστερων⁵³. Ως τελευταίο μέτρο υπέρβασης της κρίσης επισημαίνει την διασφάλιση της λειτουργίας της Δημοκρατίας, μέσω της αποκατάστασης των σχέσεων πολιτών και πολιτείας, της αυτονόμησης των πολιτικών αρχών και της ενδυνάμωσης της κοινωνίας των πολιτών⁵⁴. Υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να ειπωθεί η πρωτοβουλία ίδρυσης και λειτουργίας ενός «Ιδρύματος για τη Δημοκρατία, τον Κοινοβουλευτισμό και τη Θρησκευτική Ανεκτικότητα» με έδρα την Αθήνα και τη Μοζαμβίκη σε συνεργασία με το ΠΑΚ⁵⁵ προκειμένου το όραμα της καταλλαγής να βρει τη νομική του διατύπωση και την πολιτική του έκφραση στην

⁵⁰ «Μήνυμα των Προκαθήμενων των Ορθόδοξων Εκκλησιών» στο: www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=995&tla=gr (προσπελάστηκε στις 25/08/2013)

⁵¹ Πρακτικά 16^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 167

⁵² Πρακτικά 18^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 162

⁵³ <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=872>

⁵⁴ Πρακτικά 19^{ης} Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 141

⁵⁵ Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 14 (2012), σελ. 41

οδυρόμενη Αφρική. Οι ανωτέρω ενέργειες της Δ.Σ.Ο. συμβαδίζουν προς τους στόχους που έθεσε η κίνηση της Διακονίας στην Ευρώπη δια μέσου της Διακήρυξης της Μπρατισλάβα (1994)⁵⁶ την καθιστούν παρατηρητήριο της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη μεταμορφώνουν σε γεφυροποιό των οικονομικών χασμάτων και των κοινωνικών ανισοτήτων.

⁵⁶ «Διακήρυξη της Μπρατισλάβα: Στο δρόμο ενός οράματος της Διακονίας στην Ευρώπη», μτφρ. Αθ. Βλέτσης, *Καθ' Οδόν*, τεύχος 12 (Φεβρουάριος 1997), σ.σ. 12-19

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Δ.Σ.Ο. αναγνωρίζοντας την πολιτική ως τον κατεξοχήν χώρο εκδίπλωσης της ιστορίας, μεταφράζει μέσα από τις δράσεις της το χριστιανικό μήνυμα στην πολιτική του διάσταση. Από την αντιπαραβολή συνεπώς των πολιτικών της πεπραγμένων προς τους σκοπούς που περιγράφονται στο άρθρο 3 της Ιδρυτικής της Πράξης προκύπτει το συμπέρασμα ότι η Δ.Σ.Ο. στο πέρας της εικοσαετίας κινήθηκε προς την επίτευξη όλων των στόχων της. Θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι σαν μια άλλη Θεολογία της Απελευθέρωσης επιδιώκει την «πραγμάτωση της ουτοπίας»⁵⁷. Για να καταστεί όμως η ουτοπία πραγματικότητα απομένει πολύς δρόμος. Η Δ.Σ.Ο. θα πρέπει να ισχυροποιήσει την παρουσία της στη διεθνή κοινότητα και να αυξήσει την ένταση και έκταση της πίεσης που μπορεί να ασκήσει, προσεγγίζοντας περισσότερους κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους. Θα πρέπει να έρθει σε στενότερη επαφή με ανθρώπους του πνεύματος και ακαδημαϊκά ιδρύματα, προκειμένου να εμπλουτίσει το θεωρητικό της υπόβαθρο. Χρήσιμη ως προς αυτό θα ήταν η υλοποίηση του Διορθόδοξου κέντρου παιδείας, όπου πέρα από τους διακηρυκτικούς του στόχους θα μπορούσε να εγκαινιάσει μια σειρά σεμιναρίων σχετικά με τη σύνδεση πολιτικής και θεολογίας και την θεολογική ερμηνευτική της πολιτικής επικαιρότητας. Κυρίως όμως θα πρέπει να καταστήσει εμφανή την ύπαρξή της στην κοινωνία των πολιτών. Το βασικό της μέλημα θα πρέπει να είναι η διάχυσή της προς τη σύναξη των πιστών, ούτως ώστε να εδραιώσει το ορθόδοξο μήνυμά της. Για την επιτέλεση αυτού του στόχου η χρήση του διαδικτύου και των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης θα ήταν εξίσου σημαντική με την ενεργοποίηση των Επιτροπών της και τη συνεργασία τους με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τοπικές Εκκλησιές. Τέλος, η διεύρυνση της θεματολογίας των Γενικών της Συνελεύσεων με θεματικές που άπτονται ζητημάτων όπως το οικολογικό περιβάλλον, η ορθή λειτουργία των ΜΜΕ, η χριστιανική πρόσληψη της βιοπολιτικής, οι ψυχικές νόσοι, το ορθόδοξο ήθος στην εργασία και το δίκαιο εμπόριο, για να αναφέρουμε μόνο μερικές, αποτελεί ίσως μια εκκρεμότητα, που μέλλει να εκπληρωθεί στο εγγύς μέλλον.

⁵⁷ Νίκος Νικολόπουλος, «Πολιτική Θεολογία: Πραγματικότητα και Ουτοπία» στο: *Εκκλησία - Οικουμένη - Πολιτική: Χαριστήρια στον Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δαμασκηνό*, Αθήνα, 2007, σελ. 509

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγγελόπουλος Αθ. & Φειδάς Β. (επιμ.), *Ορθοδοξία στην νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα*, Πρακτικά Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου (Ορμύλια Χαλκιδικής, 30 Ιουνίου- 4 Ιουλίου 1993), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας, Αθήνα, 1994
2. Αναστασοπούλου, Ειρήνη (επιμέλεια και παρουσίαση) *Η Ορθοδοξία στην εποχή μας* στο: <http://www.youtube.com/watch?v=sQ971wiih24>
3. Ε.Δ.Σ.Ο., *Η Ορθοδοξία στα πλαίσια του ευρωπαϊκού πολιτισμού- ιστορία και μέλλον*, Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου (Χαλκιδική, 25-29 Ιουνίου 1997), τμήμα εκδόσεων της Βουλής, Αθήνα
4. Ε.Δ.Σ.Ο., *Τα προβλήματα που δημιουργούν οι νεοφανείες αιρέσεις στις χώρες της Ε.Α.Σ. Ο. και οι αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισης τους*, Πρακτικά 5^{ης} Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης (Βαρσοβία, 28-30 Ιουνίου 1998), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ, Αθήνα
5. Ε.Δ.Σ.Ο., *Τρόποι νομοθετικής προστασίας της παραδοσιακής οικογένειας ως διαχρονικής αξίας της κοινωνίας*, Πρακτικά 6^{ης} Συνόδου (Μόσχα- Αγία Πετρούπολη, 20-23 Ιουνίου 1999), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ
6. Ε.Δ.Σ.Ο., *Τίνα λέγουσι οι άνθρωποι είναι τον υιόν του ανθρώπου; (Ματθ. ισ'στιχ. 13), εν έτει 2000 μετά Χριστόν;*, Πρακτικά 7^{ης} Συνόδου (Ιεροσόλυμα, 18-19 Ιουνίου 2000), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ
7. Δ.Σ.Ο., *Η συμβολή της Ορθόδοξης αντίληψης στην διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση*, Πρακτικά 8^{ης} ετήσιας Γενικής Συνέλευσης (Πάτμος, 28 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 2001), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2002
8. Δ.Σ.Ο., *Παγκοσμιοποίηση και Ορθοδοξία*, Πρακτικά 9ης Γενικής Συνέλευσης (Βουκουρέστι, 27-30 Ιουνίου 2002), εκδ. Δ.Σ.Ο.
9. Δ.Σ.Ο., *Πόλεμος-Φτώχεια: Η Ορθόδοξη άποψη*, Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης (Βίλνιους, 26-29 Ιουνίου 2003), εκδ. Δ.Σ.Ο., Αθήνα 2004
10. Δ.Σ.Ο., *Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού* (Βόλος 15-17 Μαΐου 2004), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2005
11. Δ.Σ.Ο., *Ασφάλεια με ελευθερία*, Πρακτικά 11^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Κίεβο, 24-27 Ιουνίου 2004), Αθήνα

12. Δ.Σ.Ο, *Ο Χριστιανισμός μπροστά στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής*, Πρακτικά 12^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Γενεύη, 23-26 Ιουνίου 2005), Αθήνα, 2006
13. Δ.Σ.Ο, *Έθνος, Θρησκείες-Ορθοδοξία & τα νέα ευρωπαϊκά δεδομένα* (Αθήνα, 17-19 Απριλίου 2005), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2006
14. Δ.Σ.Ο, *Η Ορθοδοξία μπροστά στα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της Αφρικής. Η συμβολή των μονοθεϊστικών θρησκειών στην επίλυσή τους*, (Διεθνές Συνέδριο Πανεπιστήμιο του Γιοχάνεσμπουργκ- Νότιος Αφρική, 2 Δεκεμβρίου 2005), Αθήνα, 2007
15. Δ.Σ.Ο, *Η συμβολή του Ορθόδοξου πολιτισμού στην οικοδόμηση της Νέας Ευρώπης*, Πρακτικά 13^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Βενετία, 21-25 Ιουνίου 2006), Αθήνα, 2007
16. Δ.Σ.Ο, *Ο διαθρησκευτικός διάλογος ως παράγοντας ειρηνικών και δίκαιων σχέσεων μεταξύ των λαών*, Πρακτικά 14^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Αστανά, 20-23 Ιουνίου 2007), Αθήνα
17. Δ.Σ.Ο, *Εκκλησία - Οικουμένη - Πολιτική: Χαριστήρια στον Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δαμασκηνό*, Αθήνα, 2007
18. Δ.Σ.Ο, *Η κρίση του παγκόσμιου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για την Χριστιανική Ορθοδοξία*, Πρακτικά 15^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Ρόδος, 26-29 Ιουνίου 2008), Αθήνα
19. Δ.Σ.Ο, *Η ορθόδοξη κοινότητα σε δοκιμασία από την παγκόσμια οικονομική κρίση*, (Διεθνές Συνέδριο, Εύβοια 28 Μαΐου 2009), Αθήνα, 2011
20. Δ.Σ.Ο, *Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην κοινωνική – πνευματική –πολιτιστική παράδοση της Ευρώπης. Ο ρόλος της Ορθοδοξίας*, Πρακτικά 16^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Βελιγράδι, 24 - 28 Ιουνίου 2009), Αθήνα
21. Δ.Σ.Ο, Πρακτικά Δημερίδας: «*Η έννοια του «ξένου» στην Ορθόδοξη Παράδοση*» (Αθήνα, 15-16 Μαρτίου 2010), Αθήνα
22. Δ.Σ.Ο, *Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης*, Πρακτικά 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Ερεβάν 28 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 2010), Αθήνα
23. Δ.Σ.Ο, *Οι θρησκευτικές αξίες στον κόσμο της Οικονομικής κρίσης*, Πρακτικά 18^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Παρίσι, 21-24 Ιουνίου 2011), Αθήνα

24. Δ.Σ.Ο, Πρακτικά Ημερίδας με θέμα: «Χριστιανικές κοινότητες στην Μέση Ανατολή: Παρουσία, Δικαιώματα, Φόβοι και Ελπίδες», (Αμμάν, 15 Νοεμβρίου 2011), Αθήνα
25. Δ.Σ.Ο, Προκλήσεις δημοκρατίας σε περιόδους παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, Πρακτικά 19^{ης} Γενικής Συνέλευσης (Πράγα 25- 28 Ιουνίου 2012), Αθήνα
26. Δ.Σ.Ο, Διακήρυξη των μελών – Ιδρυτική Πράξη – Κανονισμός Λειτουργίας, Αθήνα, 2013²
27. Μυγδάλης, Κώστας, «Η Ελλάδα μπροστά στη νέα Ορθόδοξη οικουμενική πραγματικότητα» στο *Καθ' Οδόν* τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 81-89
28. Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «Ομιλία προς της Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο 19 Απριλίου 1994)» στο *Καθ' Οδόν* τεύχος 6 (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1993) σ.σ. 9-14
29. Πέτρου, Ιωάννης «Ο ρόλος της Ορθοδοξίας σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο» στο *Καθ' Οδόν* τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 13-20
30. Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, *Οικουμενικός Χάρτης, Οι κατευθυντήριες γραμμές για την Αναπτυσσόμενη Συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών της Ευρώπης*, μετάφραση Ιωάννα Σαχινίδου στο: www.academia.edu/1892907/ (προσπελάστηκε στις 20/07/2013)